

ШЫН

Совет Эвилелинің Коммунистг партиясының Тываобласть болгаш Кызылхоорай комитеттеринин, ажилчы чоннар депутаттарының область Советинин органы

1953
июль
12
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 133 (2818)
ӨРТӨЗ 20 КОП.

Колхозтарда күш-ажылчы курлавырларны шын ажыглаар

Тыва автономнуг областың социалисттик көдээ ажил-агынын ажилчыларынын бедик дүжүт дээш, *ал ажилынын улам ынайгы көдөрүлүшкүнү дээш социалисттик чарыкы чуртун өске областарында ышкаш чаа, харысалгалыг үеже кирген. Тарааның чайгы ажаалгазының талазы-биле ажилдар чоруп, мал чемнеринин белеткелди калбарып турар, колхозтар, совхозтар болгаш МТС-тер дүжүт ажаап алышкынынга белеткенип турар болгаш тудуг ажилынын чыл планын күүседир дээш демисежип турар.

Бо бүгү ажилдарны хожудаашкын чокка шын дүшүрүп чорудар төлөөдө, оларны эки планнаар, ол планнарнын күүселзин мергежилди организмизаастар херек. Колхозтарга хамыктын мурнунда күш-ажылчы курлавырларны долзуу-биле ажыглаары, МТС-теринин машина техникасын болгаш артельдеринин боттарынын будурдугу чепектерин бедик будурдукчулуг ажыглаарын чедип алыры, колхозчуларнын ортузунга күш-ажылчы сагылга-чурумуну бүгү хемчег-биле быжыглаары негетинип турар.

Районнарнын көдээ ажил-агы артельдеринде колхозчуларнын хөй кезин артель будурдугезинге ак-сеткилдиг ажилдап, нитинин ажил-агынын быжыдар, аңаа үндөзлөш бодунун материалдыг чагай байдалын бедидер дээш бүгү жүженишкчинерин салып турар. Биндыг колхозтарда бүгү ажилдар эки чоруп турар дээр билдингир. Чижээлээрге, Улуг-Хем районун Киров аттыг колхозунда күш-ажылчы кылып шыдаар бүгү колхозчулар колхоз будурдугезинин ажилдарына, ылангыны хову ажилына идеккейлиг киржил турары-биле колхоз чыл бүрү бедик дүжүттү ап турар болгаш өске-даа эки көргүзүлгөрдиг болуп турар. Ол ышкаш Чөөн-Хемчик районун Чырагайда «Коммунизмче орук» колхозун кижигүннери ажил планнарын өзугаар бригадаларга таарыштыр хуваатынып, ажилды тус-тузунда болгаш бичи бөлүктөп кылырын калбаа-биле ажыглап турар. Оон түндөлинде колхозта тараларнын сугарылгазы, бок үнүштерин ашталгазы багай өвөс чоруп турар. Блангья колхозтун тудуг бригадасы чылдын бирги чартынын тудуг планын чедикшигнин күүсеткен.

Биндыг болза-лаа, шупту колхозтарда ажил бир дөмей өвөс болуп турар. Тараа ажаалгазын эки тургуспаан, мал чемнери белеткээринче кичээнгей салбаан, малдын чайгы оларлаашкынын, тудуг ажилдарын багай организмизаап турар колхозтар өвөш өвөс. Биндыг колхозтарда күш-ажылдын сагылга-чуруму куду, колхозчуларнын чамдызы хову болгаш өске-даа ажилдарга киришпейн турар.

Бүгү ажилдарны таарыштыр планн, хожудаашкын чокка чорудар айтырыкче Чаа-Хөл районун Ленин аттыг колхозу кичээнгей салбаанындан нитинин малына быжыг чөм суур тургузарынын белеткенип утуккан турган. Сиген кезилдеш эгелей бергенде колхоз даргазы эш Топтуг-оол машина чепекти чер болгандан бөлүп, девиденциг байдалга таварышкан. Бичангаш колхозта сиген кезилдешинин ажилы амдаа өзүлүг шуудаваан болгаш артельдин чамдык кижигүннери сиген ажилыне хаара туттунмайн турар.

Колхозтарда ажилдын күжү четир. Ол болза, ам чайгы чер андарылгазында болгаш ону сайырадып кылырында, база сиген кезилдешинде, силос салышкынынга ажилдап турар машиналарны үзүктелишкын чокка хандыраарына, ол ышкаш колхоз будурдугезинде амдызында механизастатынмаан ажилдарны күүседиринге онза чугула. Сорулга бол-

за, күш-ажылчы кылып шыдаар бүгү артель кижигүннеринин нити колхоз будурдугезинге киржилгезин хандыраары болгаш кижигүннеринин күш-ажылдын шын ажыглаары болур.

Чамдык колхозтарда янзы-бүрү иштиги ажил-агыларда болгаш административтиг албан ажилдарда артык хөй кижилер туруп турары шын өвөс. Артельдин иштиги ажил хуваалдазынын чурумун экижидип, хову ажилыне колхозчуларны хөй-биле кирер ужурулуг. Артельдин кижигүнү бурзузунун ыдыктыг хүлээлгези—колхозка ак-сеткилдиг ажилдары болур. Колхозчу өнчүлү камнаарын, көвүдериин тооп көрөс, күш-ажылчы сагылга-чурумуну үрөп турар кижилерге көдээ ажил-агы артелинин Уставында көрдүнгө хемчеглерин көргүзери чугула.

Бүгү колхозчуларнын нитинин күш-ажылчы киржилгезин күшгелдиринге, күш-ажылдын будурдукчулугу бедидеринге кижизидилге ажилы эн чугула ужурулуг. Партия организмизаастары болза, ажилдарнын өй-шаанда күүсетин мейн баары будурдугезинге болгаш артель кижигүннеринин хуу эрге-ажыктырынага кайы хире когаралды чедирерин, артельчи күш-ажылга колхозчу бурзузунун идеккейлиг киржилгези кайы хире чугула болурун колхозчуларга ханызы-биле билдиндирер ужурулуг. Бригадаларнын чөндөс хуралдарына азы колхозчуларнын нити хуралына күш-ажылдын сагылга-чурумунун үрөшкчинеринин фактыларын чугаалажыры — күш-ажылды болгаш нитинин колхозчу өнчүлүн социалисттик өзү-биле көрүнгө колхозчуларны кижизидерин чугула чепек болур.

Күш-ажылдын сагылга-чурумун быжыдарына бо бүгү хемчеглерин ажыглавайн турар колхозтарнын удурткучулары бисте бар. Кызыл районун «Черби» колхозунун даргазы эш Казанцев эрткен чазын колхозтун отчөттүг хуралындан сонгаар колхоз кижигүннеринин нити хуралын чыылдырбаан. Бичангаш колхозчуларнын күш-ажылчы сагылга-чуруму куду деннеиле, хову ажилынын бригадасынын чамдык кижигүннери тараа ажаалгазына 3—4 хүнерде үнмейн турар, артельдин 20 ажыг кижигүннери чылдын баштайгы чартында күш-хүннеринин минимумун күүсетпез.

Хову болгаш өске-даа ажилдарга колхозчуларнын күш-ажылчынын организмизаастын бүгү хемчег-биле экижидер, ол күш-ажыл улам продуктулуг болурунга чогуур байдалдарны хандыраары чугула. Маңаа кижигүннери бүрүзү ажил нормаларын канчаар күүседип турарын хүн-бүрү хинаары улуг ролдулуг. Оон-биле чергелештир колхозтарнын удурткучулары сиген, тараа шөлдериинде ажилдап турар кижилер дугайында сагыш салыр хүлээлгелиг. Чүл дизе, хову турлааларын эки дерин, колхозчу херэеженер ажилга бүрүнү-биле киришсин дээш уруглар ыслизин болгаш шөлдериин тургузар херек.

Колхозчуларнын күш-ажылчынын үчөдүн экижидеринче онза кичээнгей салыр. Шын тургустунган үчөт болза, артель будурдугезинге колхозчу бурзузунун киржилгезин тодарадыр, ажилды экижидеринге оларнын сонургалын бедидер, колхозтарга социалисттик чарышты калбартырына дузаалаар.

Колхозтарнын күш-ажылчы курлавырларын долу болгаш шын ажыглаары, күш-ажылдын сагылга-чурумун бүгү хемчег-биле быжыдары—күш-ажылдын будурдукчулугу бедидеринин, моон сонгаар дүжүттү улгаттыраарынын, мал ажилын хөгжүдеринин сорулгаларын чедикшигнин күүседиринге көдээ ажил-агында күчүлүг машина техниканы эки ажыглаарынын чугула чүүл болур.

Коммунистг партияны болгаш Совет чазакты долгандыр улам сырый катыжаал

СЭКП-нин ТК-зынын Пленумунун доктаалын Москванын автомобиль тудукчулары изин-биле чүүлзүнүп турарлар.

Июль 10-да Москванын Сталин аттыг автозаводунун канчаар-даа аажок улуг шөлүнгө заводтун мунун ажилчыныры, инженерлери, албан-хаакчыттары чыгып келген.

СЭКП-нин Москва комитетинин секретары эш Михайловка сөс берген. Бериянын Совет күрүнени сулардырычы утланган партияга удур болгаш күрүнөгө удур кем-буруулуг үүлгедилеринин дугайын ол чугаалаан. СЭКП ТК-нын Президиумунун ап чорутканы чогуур өйүндө болгаш шиттирлиг хемчеглерин бүгү совет улус Коммунистг партия-биле кады чангыс эп-сеткилдиг чүүлзүнүп көрүп турар.

Партиянын, чазактын болгаш улустун бузулбас катыжылгазынын дугайын, Коммунистг партиянын удуртулгазы-биле коммунизмче бурдууларга деп совет кижилерин чаныш-сыныш чок тура-сорунуун дугайын эш Михайлов чугаалаарга, шөлгө үзүктөл чок адыш часкашкычтары диндиреп турган.

Хуралга муракчы ажилчынар, инженерлер, партия, совет, профэвил болгаш комсомол организмизаастарынын удурткучулары чүве чугаалаанар. Партиянын болгаш совет улустун бужар-бак дайыны, деле-өй империализминин агентизи Бериянын кара-сагыштыг үүлгедилеринин дугайын олар килеңдешкчинин болгаш хордаашкынын чугаалап турганар. Олар СЭКП ТК-нын Пленумунун доктаалын боттарынын долзуу-биле деткип турарын меделеп, ажилчы чоннарнын дайынына удур партиянын болгаш чазактын ап чорутканы хемчеглеринге байыр чедирип турганар.

Херекселдер кылып чехтин хоюлукчу Приваловтун чугаалаанын — Бүгү совет улус-биле бир дөмей, Сталин аттыг автозаводтун ажилчыныры бис дедир төрүтүнгөн буржуаз Бериянын бужар-бак өжөзтөн үүлгедилеринге килеңеп турар бис. Чүгө СЭКП-нин ТК-зынын Президиумунун ап чорутканы шиттирлиг хемчеглеринин ачызында Бериянын кем-буруулуг бодалдары сойгалатынып илеретинген.

СЭКП ТК-нын Пленумунун шиттирлиг хары кылдыр автозаводчулар партиянын ТК-зын болгаш Совет чазакты долгандыр улам сырый катыжар, серемчилерин бедидер болгаш бистин чуртувуска коммунистг тургузушкунун канчаар-даа аажок улуг программазын ботандыраары дээш күш-ажылга боттарынын чедикшигнин көвүдирдилер.

Бистин Коммунистг партияны делгерезин!

— Бистин партиянын Төп Комитетинин Пленумунун дугайында динчалыгы солундардан номчудуус. Бистин партияныстыг удуртулгазыне улустун сатыныкчызы болгаш дайыны, империализминин бужар-бак агентизи Берия шургуу кире берген турган дээрзин бис килеңдешкчин-биле динчалдыс.

Сандар ап баткан идегет Бериянын өскердикчи үүлгедилеринге килеңдешкчинин илеретишаан, бүгү совет улус Төп Комитеттин шиттирлеринге сеткили ханып өөрүрү база партияны болгаш Совет чазакты долгандыр улам сырый катыжар дээрзин мен быжыг бүзүрүп турар мен деп дарганнаар чехтин ажилчыны Куликов чугаалаан.

Хуралдар Владимир Ильич аттыг, «Каучук», «Красный богатырь», «Кадмыр болгаш маска», «Борей» заводтарга, Ф. Э. Дзержинский аттыг «Трёхгорная мануфактура» комбинатка, Клара Цеткин аттыг, «Парижская коммуна», «Дукат» фабрикаларга болгаш найсылалдыг өске-даа будурдугезинин база албан черлеринге болтулаан. Каа-даа хуралдар ажилчы чоннарнын чангыс эзинин, СЭКП-нин Төп Комитетин болгаш Совет чазакты долгандыр оларнын сырый катыжканынын күчүлүг көргүзүңгө шилчип турган. Бериянын бужар-бак өжөзтөн үүлгедилеринин дугайын хуралдарга чүве чугаалаан кижилер килеңдешкчин-биле чугаалап турганар. Тилделгелиг коммунистг тургузушкунун херезинге боттарынын бүгү күштерин бээринге беленин ажилчынар, инженерлер болгаш албан-хаакчыттар меделеп турганар.

Улустун улусу-биле бир дөмей, Сталин аттыг автозаводтун ажилчыныры бис дедир төрүтүнгөн буржуаз Бериянын бужар-бак өжөзтөн үүлгедилеринге килеңеп турар бис. Чүгө СЭКП-нин ТК-зынын Президиумунун ап чорутканы шиттирлиг хемчеглеринин ачызында Бериянын кем-буруулуг бодалдары сойгалатынып илеретинген.

Национал кадрлар

КУДЫМКАР. (Коми-Пермякский национал округ). Кудымкарнын башкы институтунун он ийи дугаар доозуп үнүшкүнү болган. Математиканы болгаш физиканын башкыны деп атты 42 кижиге, орус болгаш коми дылдарнын база литературанын башкыны адын—42 кижиге, биологияны—26 кижиге алганар.

Ол ышкаш тускай ортумак өредилге черлери тускай эртемниг чаа кадрларны доостуруп үндүргөн. Чижээ, Кудымкарнын педагогика училищези өге школаларнын 54 башкыларын болгаш бичи уругларнын албан черлеринин 27 кижизидикчилерин белеткеп үндүргөн.

Усть-Каменегорск. Дүне када Аблакет чоогазынга чырыткыланчак херел турар. Ол—Усть-Каменегорск ГЭС-тин оттары-дыр. Ону ажыгалга киргенден бээр каш-ла хүнер эрткен. Бетончулар, арматурчулар болгаш опалубщиктер тудугдан

шагда-ла чоруй барганар. Чер-чалым ажилдарынын участогунун коллективи өске тудугче чоруй барган. ГЭС-тин болгаш судно чоруур шлюзтун эргелелинин бажынарнын көдөрүлүшкүнүг байдал туруп

Школаларны чаа өөредилге чылынга үлегерлиг белеткээл! Чөөн-Хемчик районун «Кызыл тараачын» көдээ ажил-агы артелинин кижигүннеринин областың бүгү ажилчы чонунга КЫЙГЫРЫ

Коммунистг партия болгаш Совет чазак улус өөредилгезин экижидер дугайында доктаамал сагыш салышкынын илередип келген. Чырыдышкынын херекелдеринге чыл бүрүдө эгэртинмес хөй акша-хөргөңгилерин үндүрүп турар. Чаа-чаа школалар немести туттунуп, ажыгалче кирип турар. Чүгө бо чылын безин Россия федерациязынга 800 ажыг чаа школалар ажыгалче кирер.

Бистин обласка сөөлүгү каш чылдарнын дургузунда улус өөредилгезинин талазы-биле улуг чедикшигине чедип алдыган. Ол дугайы бистин колхозтун чижээнден көстүп турар. Мырынай чокта чаа бистин колхозка чүгө өге школа турган болза, ам чеди чыл школазы бар апарган. Оон өөредилгезинге бистин бүгү уругларымыс чыл бүрү бурүнү-биле хаара туттунуп, оларнын хөй кезин күрүненин долу хандырылгазынга алдынып турар.

Партия-биле чазактыг доктаамал дузаламчызынын ачызында бистер колхозчулар бай-шыдалгыр чурттап чор бис. Бистин колхозуус улам сайзырап, муракчы болуун, Төрзөн чуртка хөй-хөй продукцияларын берзин дээш, ажи-төлүвүс чуртун долу унелиг патриоттары кылдыр кижизизин дээш демисежип турар бис.

Чуртка улус өөредилгезинин улам ынайгы экижилгезинин калбак программасы коммунистг партиянын директиваларында айтылган. Бүгү чуртка ышкаш, бистин обласка чокку чылдарда бүгү-нитинин ыяаыла ортумак болгаш политехниктиг өөредилгезин боттанган турар.

Башкыларнын үрө-күүселделиг ажилына, өөреникчилерин чедикшигнин өөредилгезинге таарымчалыг бүгү байдалдарын тургузар дээш бис школалары чаа өөредилге чылынга чогуур өйүндө белеткендир деп шиттирледивис. Ажилдын хөй нургулуун бис күүседип шыдапкан бис: школа, интернат, урелик стол, сандайлар сепетинген, 1000 кубометр одаар ыяш белеткетинген.

Башкылар бажынарнын болгаш өске-даа школа бажынарнын аркан септелгелерин июль 30-ге чедир бүрүн доокаш, акт өзугаар күрүн комиссиязынга дужаарымысты, июль 25-ке чедир одаар ыяшты шуптузун өөртүп дажыглааш, школаны, башкылар бажынарнын бүдүн чылдын одалгазы-биле хандыраарымысты хүлээнин тур бис.

Школаны чаа өөредилге чылынга дүрген белеткендир дээш бис школа бажынарнын септелгезинге бызалчыларын болгаш өске-даа ажилчыларны тускайлап үсүшаан, массалыг воскресниктерин чорудуп турар бис.

Бистин үлгеривисти эдерип, школалар септелгезинге идеккейли-биле киришпишаан, оларны чаа өөредилге чылынга үлегерлиг белеткендиринге областың бүгү ажилчы чонун кыйгырып тур бис.

Чөөн-Хемчик районун «Кызыл тараачын» көдээ ажил-агы артелинин бүгү кижигүннеринин нити хуралына чугаалашкан, хүлээп алдыган.

Кестинген сигенни сарааттап эгелөөн

БҮРЕН-ХЕМ. (Телефон-биле). Каа-Хем районун «Сталинчы орук» колхозтун сиген шөлдериинде 50 кижиге 4 машиналарлыг, 10 хол кадырларлыг ажылдап кирген. Июль 5-тен 8-ке чедир 20 гектар ажыг шөлдүн сигенин кескен. Колхоз бо чылын 700 тонна сиген белеткээр планын. Ол сорулганы долдур болгаш ажыг күүседир-биле колхозчулар чүткүлдүг ажилдап турар. Кестинген сигени бөлүп сарааттаары июль 9-та база эгелей берген.

душкун үлетпүүнү ажилчынырынын профэвилелдеринин делегей катыжышкынын административтиг комитетинин чөвүдөл хуралы (4 арын). Герман Демократтыг Республиканын чоуну бодунун чазанын хемчеглерин чүүлзүтүңүп турар (4 арын). М. Топчиев.—Областың школаларынын 7-ги чайгы спартакиадазы (4 арын).

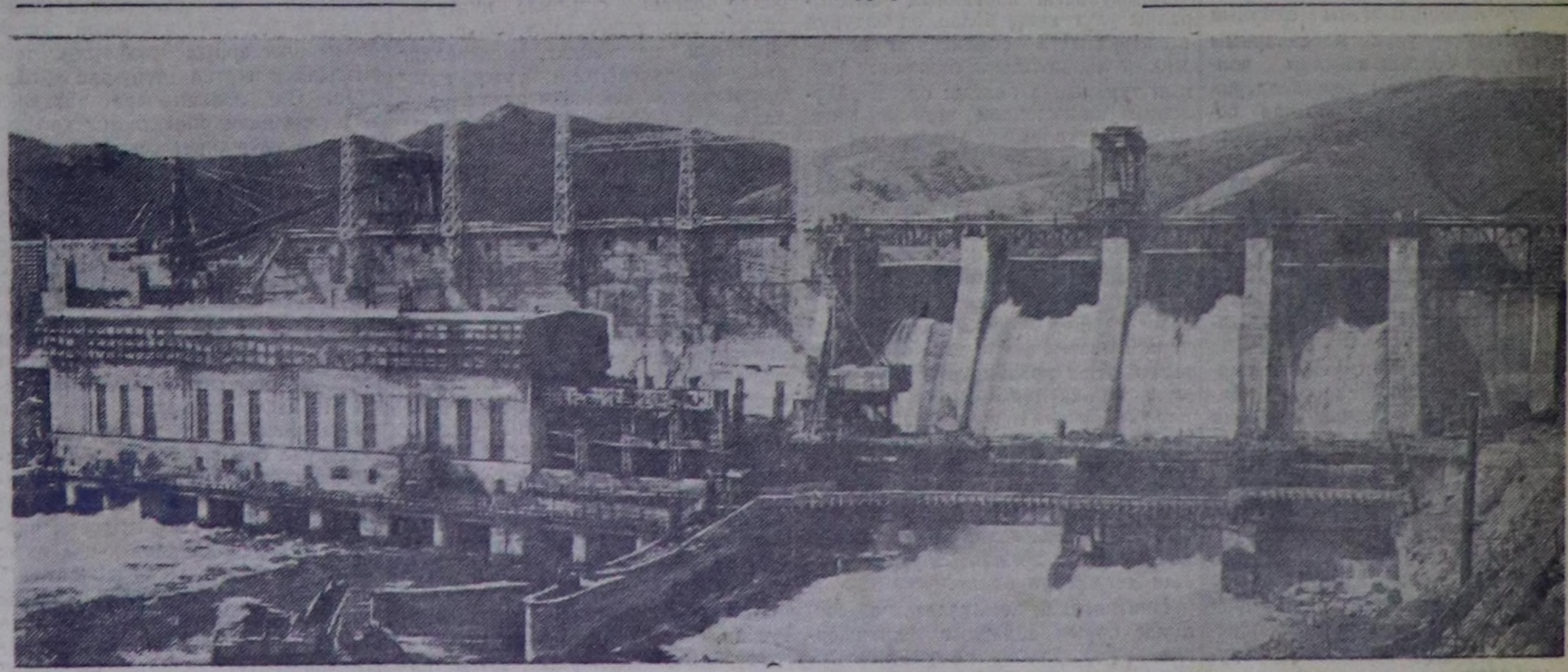
Министерствоуунда (2 арын). А. Набатчиков.—Коммунистг партиянын политиказы—совет тургузгунун амдыралчы үндезин (2—3 арын). Дүжүт ажаап алышкынынга бүгү тала-биле белеткенир! (3 арын). Редакцияга чагаалар (3 арын). Улан-Батор—Моол Арат Республиканын найсылалы (4 арын). Металлургия болгаш машина ту-

ОБЛАСТА СИГЕН КЕЗИЛДЕЗИНИ ЧОРУП ТУРАРЫНЫҢ МЕДЭЗИ (ИЮЛЬ 10-ДА)

Районнар	Күүсеткен	хуузу
1. Бий-Хем	8,9	
2. Таңды	3,9	
3. Улуг-Хем	3,6	
4. Чаа-Хөл	3,5	
5. Чөөн-Хемчик	3,5	
6. Каа-Хем	2,9	
7. Бай-Тайга	2,9	
8. Тес-Хем	1,3	
9. Эрзин	1,1	
10. Кызыл	1,1	
11. Тожу	0,9	
12. Барын-Хемчик	0,7	
13. Өвүр	0,6	
14. Сүт-Хөл	0,6	
Совхозтар		
1. «Элегес»	5,2	
2. «Өөк»	2,6	
3. «Барлык»	1,2	
4. «УТКА 25 чыл ою»	0,9	

Бо хүн Усть-Каменегорск ГЭС-те

УСТЬ-КАМЕНЕГОРСК. Дүне када Аблакет чоогазынга чырыткыланчак херел турар. Ол—Усть-Каменегорск ГЭС-тин оттары-дыр. Ону ажыгалга киргенден бээр каш-ла хүнер эрткен. Бетончулар, арматурчулар болгаш опалубщиктер тудугдан шагда-ла чоруй барганар. Чер-чалым ажилдарынын участогунун коллективи өске тудугче чоруй барган. ГЭС-тин болгаш судно чоруур шлюзтун эргелелинин бажынарнын көдөрүлүшкүнүг байдал туруп

Казах ССР. Бешки беш чыл планынын бир улуг тудуу, чокта ажыгынган Усть-Каменегорсктин суг күжү-биле ажилдаар электрия станциясы. Чуруу В. Смирновтуу. СЭТА-нын фотохрониказы.

ПАРТИЯ ОБКОМУНДА

1953—1954 өөредилге чылынга школаларны өй-шаанда белеткээринин дугайында Чөөн-Хемчик районун «Кызыл тараачын» көдээ ажил-агы артелинин кижигүннеринин инициативазынын дугайында

Чаа, 1953—1954 өөредилге чылынга школаларны өй-шаанда болгаш шынарлыг белеткээринин дугайында Чөөн-Хемчик районун «Кызыл тараачын» колхозунун колхозчуларнын эгелээшкчинин СЭКП-нин область комитетинин бюрузу делтээн. Ажилчы чоннарнын хуралдарына бы кыйгырыны чугаалажы көөрүн

болгаш 1953—1954 өөредилге чылынга школаларны, интернаттарны болгаш башкылар бажынарнын өй-шаанда белеткээринин талазы-биле тодаргай хемчеглерин төлөвилеп тургузарын СЭКП-нин хооркомунга, райкомнарынга болгаш партия эге организмизаастарына обком хүлээткен.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Колхозтар тудугларының планын күүседир

Чоокта чаа СЭКП Каа-Хем райкомунун IX пленуму болуп эрткен. Пленум болза, районун колхозтарынын тудуг планынын күүселдизин чоруп турарын чугаалашкан. Бо дугайында пленумга илеткеди райкүүском даргазы эш Кленов кылган.

Колхозтар тудугларын районун партия, совет органдары четпес удуртуп турарын пленум демделген. Чуртталга бажынарнын, мал кажаагынын болгаш колхоз будурлуезинин, культура-амыдыралдын тудугларына хереглээр кылдыр бердинген ыяш болгаш акша четпес ажылатынмай турар. Колхозтар тудугларына ыяш белеткелдинин планы 52,5 хуу күүсетинген болгаш тудуг ыяжынын чүгле 30 хууун сөөртүп алган. Саман будурлуезинин темпизин оон-даа оожум чоруп келген. Чугай өртеди алырыннын планы күүсетинмез.

Ооң түннелинде тудуг планынын күүселдизин темпизин дыка оожумнаан. Районун колхозтарынын бо чылын тутса чогуур 84 чуртталга бажынарнын чүгле 7 бажыч туттунган. Малдын 25 кажаагынын тудар ужурулуг, а херек кырында чүгле 1 кажаа туттунган. Будурлуеге болгаш культура-амыдырал бажынарнын тудугларында чангыс-даа бажыч туттунмаан.

«Октябрьнын 14 чылы» колхозта тудуг ажылы эң-не багай чоруп турар. Бо чылын мында кандыг-даа тудуг чорутунмаан. Ол ышкаш «Октябрьнын 30 чылы», «Ленинчи орук», «Сталичы орук», «Большевик» колхозтарында фактыларын пленумун белеткелди багай чорутунган.

Четпестерин үндезини болза, колхозтар тудугларынын темпизин дургелдир талазы-биле шитпирлерин күүселдизин партия райкомунун, райкүүскомунун база колхозтарнын баштаар черлеринин болгаш партия

организацияларынын талазындан эки организаставайн турганында дээрзин пленумунун киржикчилери шындык шүгүмчүлээнер. Ылангыя тудуг бригадаларына күш-ажыл кылып шыдаар колхозчуларнын 35 хууундан куду эвезин кириштирер сорулга күүсетинмез.

Тудуг ажылын экижидеринин бүгү аргалары болгаш кур күштери колхозтарда бар, а чүгле тудугчулар ортузунга кижизидилгелиг болгаш организастыг ажылдарын күштелдирери негетинип турар. Тудугчулар ортузунда агитация-массалыг ажылдар болгаш социалисттик чарыш дыка эреңгей организастынган дугайында фактыларын пленумун киржикчилери илереткен.

Илерээн четпестерин узуткаар, колхозтар тудугларынын планын ыяаыла күүседир дугайында хемчеглерин айткан шитпирин пленум хүлээп алган.

Н. ПЛЯСОВСКИХ.

Партия организациязының отчёт-соңгулдалыг хуралы

Бай-Тайга районун Дең-Терек колхозун партия организациязының отчёт-соңгулдалыг хуралы болуп эрткен. Партия организациязынын ажылынын дугайында отчёттук илеткеди эге организация секретары эш Тойбу-Хаа кылган.

Хурал болза, шүгүмчүлелдин болгаш бот-шүгүмчүлелдин лозунгунун алаа-биле бедик идеялыс демделге эрткен. Илеткелдинин илеткелди база коммунистерин саналдары колхозка партия-организастыг болгаш партия-политиктиг ажылдарын денелени улам бедидерине, партиянын XIX съездинин төөгүлү шитпирлерин амдыралга четдишкенин ботандырармыче уланган.

Хана солун, агитхуудустар, көргүзүг болгаш хүндүлөк самбыралары доктаамал эвес ажылдап келген.

Партия организациязында болгаш колхозта шүгүмчүлелдин болгаш бот-шүгүмчүлелдин денели чавыс болбушаан турар. Ооң түннелинде четпестер чогуур үезинде узуткаарынмай турар фактылар бар. Көдээ ажыл-агый артелинин Уставынын негелделерин күүсетпес чорук үргүлчүлөшкөн. Ылангыя партия организациязынын секретары эш Тойбу-Хаанын бодунда 2000 рубль түннүг самгыдал санатынп турар. Колхозчуларын аразында ажылга үнөс, арагалар, колхозчу хөрөңгини камнапас чоруктуң өске-даа фактылары бар.

Коммунистерин аразында бодунун медресидиг чоруун бедидер дээш, марксизм-ленинизмдин үндезинин шингээдип алып дээш ажылдаар хүлээлгезин багай күүседип турар. Олчой-оол, Апан-оол, Мацнай оларын адрезинге шындык шүгүмчүлөк болган. Олар солун безин чагыдып албааннар. Партия организациязы бо талазы-биле коммунистерден негелдени кошкаткан.

Бижик өөредилгезинин бөлүмненин ажылы экижизөө. Коммунистерге берген партияны даалгаларын күүселдизин эки хыятынмай турар. Коммунистер Анаст, Борбаш олар хөй-нитинин ажылына идепкей чок кирип келгенер. Ол ышкаш өске-даа четпестерин узуткаар дугайында боттук саналдарын коммунистер берилген.

И. ДЕЛЕГ-ООЛ.

Колхозтун ажыл-агый, организастыг тургузуп быгылаар, колхозчуларын байлашкандыг амдыралын улам экижидер дээш демселге партия организациязы улуг ролдуг болганын отчёт-соңгулдалыг хурал демделген. Партиянын XIX съездинин шитпирлери-биле чепсегелген колхозчу коммунистерин колхоз будурлуезинге муракчы ролу, оларнын колхозчулар ортузунга организастык болгаш кижизидикчи саадылары бедээ. Колхоз будурлуезинин адырларына 16 агитаторлар доктаамал ажылдап келген. Отчёттук үе дургузунда партия организациязы колхозчулар ортузунга лекциялар номчулгаларын 18 каптал, беселелерин болгаш солун номчулгаларын 154 каптал организастаан.

Бирезден эвээш эвес катап чыдыдыр турар ужурулуг уставтыг негелдени партия организациязы күүсетпез. Ылангыя апрель, май айларда эге организациянын хуралын чыдыдырбаан. Ол хуралдарга хүлээп ап турган шитпирлерин күүселдизин хынаар тускай ажылдар чорутунмаан. Ооң түннелинде партия организациязы колхозта бодунун даяныр күжү болуп комсомолдун, херээженнерин болгаш өске-даа хөй-нитини организацияларынын ажылы экижидип шыдаван.

Коммунистерин аразында бодунун медресидиг чоруун бедидер дээш, марксизм-ленинизмдин үндезинин шингээдип алып дээш ажылдаар хүлээлгезин багай күүседип турар. Олчой-оол, Апан-оол, Мацнай оларын адрезинге шындык шүгүмчүлөк болган. Олар солун безин чагыдып албааннар. Партия организациязы бо талазы-биле коммунистерден негелдени кошкаткан.

Бижик өөредилгезинин бөлүмненин ажылы экижизөө. Коммунистерге берген партияны даалгаларын күүселдизин эки хыятынмай турар. Коммунистер Анаст, Борбаш олар хөй-нитинин ажылына идепкей чок кирип келгенер. Ол ышкаш өске-даа четпестерин узуткаар дугайында боттук саналдарын коммунистер берилген.

И. ДЕЛЕГ-ООЛ.

Партия-политиктиг ажылдар ажыл-агыйы сорулгалар-биле холбаштыр чорутунуп келген. Ооң ышында күрүненин ажыл-агый талазы-биле планын ооналдаларын колхоз эрткен чылын четдишкенин күүсеткен. Бо чылын колхозтун бүгү төрөөн 1068 баш малынын 1098 баш чаш төлү бурун ажаап алдынган. Ол болза, колхозчу малчыларнын үле-

Бирезден эвээш эвес катап чыдыдыр турар ужурулуг уставтыг негелдени партия организациязы күүсетпез. Ылангыя апрель, май айларда эге организациянын хуралын чыдыдырбаан. Ол хуралдарга хүлээп ап турган шитпирлерин күүселдизин хынаар тускай ажылдар чорутунмаан. Ооң түннелинде партия организациязы колхозта бодунун даяныр күжү болуп комсомолдун, херээженнерин болгаш өске-даа хөй-нитини организацияларынын ажылы экижидип шыдаван.

Бирезден эвээш эвес катап чыдыдыр турар ужурулуг уставтыг негелдени партия организациязы күүсетпез. Ылангыя апрель, май айларда эге организациянын хуралын чыдыдырбаан. Ол хуралдарга хүлээп ап турган шитпирлерин күүселдизин хынаар тускай ажылдар чорутунмаан. Ооң түннелинде партия организациязы колхозта бодунун даяныр күжү болуп комсомолдун, херээженнерин болгаш өске-даа хөй-нитини организацияларынын ажылы экижидип шыдаван.

И. ДЕЛЕГ-ООЛ.

Коммунист партияның политиказы — совет тургузугнуң амыдыралчы үндезини

Совет Эвилелин Коммунист партиязы болза, нитилел хөгжүлдизин күчүлүг чартыкчы күжү, совет улустун башкысы болгаш баштынчызы болуп турар. Ооң удуртулгазы-биле бистин чурттуң ажылычаны болгаш тараачыны нитилелдин эң улуг эргилдизин кылган. Мөлчүкчү тургузугну төөгүде бир дугаарында узуткаар болгаш бүгү материалдыг байлаа база культурулук чаагайжылгазы оларнын тургузукчуу — улус массаларын болуп турар болгаш ажылычанын амыдыралчы херегелдерин хандырарына барып турар чаа социалист нитилелди тургустаннар. Мөлчүкчүлериң үезинде хүдүртүп бастырган турган чалгынын бистин улус совет тургузугун үезинде чатылдырган болгаш күчүлүг күштү алган. Хожудап калган буржуаз помещиктиг Россияны совет улус эң-не кыска хуусаанын дургузунда мурнакчы социалист улут күрүнө кылдыр чарткан.

Совет улустун бурунгаар тилелгелит шимчээшкенин үндезини болза, нитилел хөгжүлдизинин хоойлуунун дугайында марксизм-ленинчи эртемге үндезилдир ажаадып кылдынган, практикага хынаатынган, шылгатынган болгаш совет улустун бурун дөткөмчезин алган Коммунист партиянын мерген угаанын иштиги болгаш даштыкы политиказы болуп.

Коммунист партиянын амыдыралчы улуг күжү болза, ол бодунун политиказына объективтиг экономиктиг хоойлуларын билдирген даяны турарында болгаш ол хоойлуларын нитилелдин эрге-ажынына ажылгап турарында болуп. Ол бодунун ажыл-чорудулгазына нитилелдин материалдыг амдыралын хөгжүлдизинин чугула апарган негелделерин барымдаалап турар. Бистин партиянын политиказы амдыралын коммунист эге эде тургузуп турар бүгү нитилелдин, бүгү совет улустун эрге-ажын илереди турар. Бистин үенин угаанын, алдарын болгаш арын-нуурун улус коммунистерин партиясында көрүп турар. Марксизм-ленинизм удуртулга болдурбушаан, бистин партияныс эрткин үеде кандыг бир төөгүлүг болушкунар чүгле канчаар, кандыг угже хөгжүп турарын билер эвес, харын болушкун келир үеде канчаар, кандыг улуг хөгжүп болурун болгаш хөгжүрүн билер.

Нитилелдин хөгжүлдизин эң сөөлдүнде барып алдарыг кижилерин күзели болгаш идеясы-биле тодаратпас, нитилелдин амдыралын материалдыг байдалын хөгжүлдизин-биле, нитилелдин туруп турарына чугула материалдыг чаагайжылдыгынын будуреринин аргазын өскөртүр-биле тодарарып деп чүвени партия бодунун ажыл-чорудулгазына барымдаалап турар. Нитилел болза, кижилерин медресидин болгаш тура-соруундан хамаарышпас объективтиг хоойлулар эзугаар хөгжүп турар. Ынчалза-даа кижилер ол хоойлуларын билеп ал, ажылгап болуп болгаш ооң-биле нитилел хөгжүлдизин дүргелдип болуп. Кижилерин идепкейлиг, медресидиг ажыл-чорудулгазынын ужуру-дузанын марксизм-ленинизм ажак чугулапалап турар, нитилелдин амдыралында муракчы идеяларын, теорияларын мобилизатчы, организатчы болгаш чаартыкчы ролун демделген турар.

И. ДЕЛЕГ-ООЛ.

Совет улус ам Коммунист партиянын революстог теориясы-биле чепсегелген, ажылычанын агыннын сорулгаларын ботандырар турар.

Маркс — Энгельс — Ленин — Сталинни революстог теориясы-биле чепсегелген, ажылычанын агыннын сорулгаларын ботандырар турар.

Совет улус ам Коммунист партиянын революстог теориясы-биле чепсегелген, ажылычанын агыннын сорулгаларын ботандырар турар.

Совет улус ам Коммунист партиянын революстог теориясы-биле чепсегелген, ажылычанын агыннын сорулгаларын ботандырар турар.

Совет улус ам Коммунист партиянын революстог теориясы-биле чепсегелген, ажылычанын агыннын сорулгаларын ботандырар турар.

Совет улус ам Коммунист партиянын революстог теориясы-биле чепсегелген, ажылычанын агыннын сорулгаларын ботандырар турар.

Совет улус ам Коммунист партиянын революстог теориясы-биле чепсегелген, ажылычанын агыннын сорулгаларын ботандырар турар.

Бо чылын Кызылдын дыштанылга паркында «Далайжы», «Аныяк Суворовчу», «Бичин партизан» деп скульптураларын тургускан. Чуртка «Далайжы деп скульптура. Чуруу С. Феоктистовуу.

Областың ном үндүрер черинде

Областын культура эргелелинин ном үндүрер чери ном садыннын, херегелд кооперациянын болгаш Союзпечаттын ном садылаар четкилеринче бодунун кылганы чаа литераторларын болгаш өөредилге номнарын чоокта чаа дужааган.

Ундүрген номнарын аразында: «Великоростарнын национал чоргаларын дугайында» деп В. И. Ленинни номун тывазынче оңулдурган, тиражы 5000; «Төрөөн чурттуң ырлары» деп тыва чогаалчылар С. Сарыг-оол биле О. Саган-оолдун редакторлааны-биле үнгөн чымдыны, тиражы 7000; тыва шүлүкчү С. Сюрюн-оолдун «Баштарың ном»; Н. Тихоновтун — «Боттарың»; Л. Н. Толстойнун — «Бал сөөлдү» деп номнары бар.

Өөредилге номнарында: 2-ги класска хереглээр арифметиктиг бодалгаларын болгаш мергежилдерин чымдызы; орус, дылдын өөредилге ному — 1 кезээ тыва школарын V — VI класстарына херектиг морфология, 1-ги класска херектиг арифметиктиг бодалгаларын болгаш мергежилдеринин чымдызы дээш өске-даа.

Ном садыннын № 1 төп ном магазининин почта-биле «ном тараткыч» кылдыз чыгыкчыларын чагып хүлээп ап эгелзэн. Оларын артык хөзөң чоокта чогуур үезин барымдаалап чыгыкчыларга чорудуп бээр.

И. ЕРОККИН.

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министертвозунда

Бо чылдын июль 15-те Нью-Йоркка ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тын шыдыраачыларын командаларын аразына оюн кылар деп теле-вилетинген дээрзин парлалга мооф мурнунда-ла дынадып турган.

Маана холбаштыр ССРЭ-ниң даштыкы херектер министрния оралакчызы А. Я. Вышинский АКШ-тын ССРЭ-де херектеринге түр бузуретирген дээрги Ошонессиге моон адаанда меделгели келген:

Ооң соонда АКШ-тын элчин чери Силе ССРЭ-ниң даштыкы херектер Министертвозунун ол айтырыг талазы-биле Москвага кылган чугаалажышкындарындан илерээни болза, Нью-Йорктун хоорай кызыгаарындан дашкаар совет шыдыраачыларын үнерин хоруудааны Нью-Йорктун хоорай кызыгаарындан 12 миль черде турар Гленков хоорайже барып болурунга база хамааржып турар болгаш ында ССРЭ-нин КНО-да төлээлге черинге хамааржып турар база оюн үезинде ногуур дыштанылгага совет шыдыраачыларга берген чайлаг турар.

«Бо чылдын июль 15-те ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тын шыдыраачылар командаларын аразына теле-вилетинген оюнга холбаштыр моон адаанда чүүлдерин меделгези эргежок чугула деп санап тур мен.

Бо чылдын февральдын төнчүзүнде Делегейини шыдыраа федерациянын президентизи дээрги Рогард бо чылдын июльда Нью-Йоркка ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тын шыдыраачыларын командаларын аразына ойнаашкыны чорудар деп тускай чалаларын Америк шыдыраа федерациянын мурнундан ССРЭ-де Бүгү-эвилелдин шыдыраа секциязына кирген.

Совет шыдыраачыларын Гленков хоорайже үнүп чоруур эргези казаан чорук шыдыраа оюнга киржи-биле оларнын АКШ-ка турарына таарымча чок байдалдарын тургузар, АКШ-че чалатырган совет шыдыраачыларга хамаарыштыр улустар аразынын аалчыларын хүлээп алып өзүзүнүн бөдүн негелделеринге дүүшөйүн турар болгаш совет шыдыраачыларга мырынай хүлээп ап шыдатымас чүүл болуп.

Бүгү-эвилелдин шыдыраа секциязы америк шыдыраачыларын камнады-биле оюнга киржиринге чөпшээрешкенин америк федерацияга харылаан, оон соонда оюну эртерининин бүгү эргежок чугула чүүлдерин америк федерация биле совет шыдыраа секциязынын аразына дугуржуп чөпшээрешкен турган.

Совет шыдыраачыларын АКШ-ка турарынын үстүнде айттырган негелделерин өскөртпес болза, олар АКШ-ка туруп болгаш шыдыраа оюнга кирип шыдапас деп Бүгү-эвилелдин шыдыраа секциязы болгаш совет шыдыраачылар санап турар.

Инчалза-даа АКШ-че кирер чөпшээрелди совет шыдыраачыларга берип турар үеде, АКШ-тын күрүнө департаментизинин айттыкынын эзугаар америк элчин чери болза, совет шыдыраачылар Нью-Йорк хоорайга чурттаар болгаш Нью-Йорк хоорайнын хоорай кызыгаарын даштыкы үнөс кылза, ол чөпшээрелди бээр чүве деп дыңнаткан.

Совет шыдыраачыларын АКШ-ка турарынын үстүнде айттырган негелделерин өскөртпес болза, олар АКШ-ка туруп болгаш шыдыраа оюнга кирип шыдапас деп Бүгү-эвилелдин шыдыраа секциязы болгаш совет шыдыраачылар санап турар.

(СЭТА).

Херээженер школа септелгезинде

Бистин күрүнөсчү чаш уругларын дугайында оларнын төртүнгөн хүндүнд эгелзеш-ле улуг сагыш салышкын-биле бүргөй ап турар. Уругларын коммунист кижизидилгези дээш улуг харысалга өбүлдө, ыланья оларын ада-илеринге оонажып турар. Совет адаларын болгаш илерин барык шупту чыгам кезин уругларын кижизидер талазы-биле боттарынын хүлээлгезин медресидин-биле күүседип турарлар.

Иляш кажазында оваалан чыгган болгаш септелгези доозулган өрээлдерин иштин чугайлап, шалазын эжиткери, сонгаларын доулаан болгаш өске-даа хөй-хөй үүрмек ажылдарын кылганнар. Олар хүн-бүгү-ле эртенгинин 8 шактан кезжээкин 6 шакка чедир организастыг ажылдап келгенер. Кажан ажыл доозулганда бригадир Билчин школа директору эш Комбуга бодунун ажылчыларынын ол хүнде канчаар ажылдаанын илеткеп, дараазынын хүнүнде кылза чогуур ажылдарын дугайын бригаданын кежи-гүннери-биле дугуржуп ап турар. Херээженеринин ол бригаданында Дарыймаа, Караш, Уржумаа, Дөпий болгаш өскелер-даа ажылга кызым байдалын көргүзүп турар.

Бистин Бай-Тайга районун Тээли 7 чыл школазында школанын чайгы септелгезинде эш Билчинге удурткан 12 херээженер боттарынын уругларын өөренир, чурттаар черин эки кылдып белеткеп бээр дээш кызып ажылдап турарлар. Олар каш-ла хүннерин дургузунда дыка хөй ажылдарын кылганнар. 11 класстын ханаларын шукатура-лаан, 255 кубометр одаар ыяшты

Д. ДАРДАШ.

авантиризм-биле кам чок болгаш хуунун күзелин барымдаалаар чорукка удур партия демсезип келген. Нитилел хөгжүлдизинин хоойлуларын объективтиг характерин хүлээвейн турган болгаш бодунун практиктиг ажыл-чорудулгазын ол хоойлуларга удур, нитилелдин материалдыг амдыралын хөгжүлдизин негелдеринге удур тургузуп турган народниктерин, апархистерин, эсерлерин партия чылча шапкан. Улус массаларын «өбүлдешкен кижилер» деп бактап адап турган, а төөгүнүн чорудулгазын боттарынын күзээни-биле өскөртүп шыдаар кижилер кылдыр боттарын катап чаартыган «маадырлар» бис деп адатынып турган ол идеологтарнын реаксылыг теориясында партия чуну-даа артырбаан. Ол «маадырлар» нитилел хөгжүлдизинин объективтиг хоойлуларынга удур демсезип турганы, нитилелди аткаар тыртып турганы болгаш ынчангаш төөгүнүн чорудулгазындан алдар чогу-биле дүшкени нитилел амдыралындан ырадыр октатырганы билдирген болгай. А төөгүнүн тургузукчуу улустун ролун билер бистин партияныс ажылыч чон массаларын баштай берген болгаш капитализмни тилзэн төөгүлүг эң улуг тилелгеге, социалист амдыралды тургузарына оларын чедирген.

билдингир формулада объективтиг экономиктиг хоойлуга даянып турар партиянын политиказын идепкейлиг, ботандырыкчы, чаартыкчы ролунун дугайында бодал илеретинген. Бүгү тала-биле эртемге бодунун үндезилетингенин ашында Коммунист партиянын политиказы экономика талазы-биле эң чугула чүүлдерин, совет нитилелдин моон сонгааргы үргүлчү хөгжүлдизинин бүгү боттук аргаларын шын илереди турар болгаш бистин чуртук коммунизм тургузуп болурунун аргаларын херек кырынче шилчелерин чедип ап турар.

Күрүнө бурзуунун, политиказы нитилелдин социал-экономиктиг тургузуу-биле тодаратынар. Политика болза, экономиканы хөгжүлдизинге, бүгү нитилел амдыралынган идепкейлиг саядынын халдады турар.

Ажылычанын агыннын, тараачынын болгаш интеллигенциянын эрге-ажыктарын илереди турар Коммунист партиянын политиказы болза, нитилел хөгжүлдизинин күчүлүг депшилгелиг күжү болуп турар. Ол депшилгелиг, чүге дээрге капитализмнин хоразындан, будурлуенин анархиязындан, экономиктиг кризистерден, ажил чок чоруктан болгаш ажылыч чон массаларын адым түренигинден хостуг чаа, дээди, социалист нитилел тургузуунун бадатылынга, быгыгырынга болгаш чектелешкенин идепкейли-биле дузалажып турар.

Совет тургузугнуң амдыралчы үндезини болуп Коммунист партиянын политиказын дугайында:

Улус массаларын баштынчызы болуп Коммунист партиянын политиказын амдыралчы күжү оюн чылдарын дургузунда хынаатынган болгаш шылгатынган. Совет Эвилелинин Коммунист партиязы бүгү төөгүлүг эргилделерде, иштикенин болгаш даштыкынын эң нарын байдалдарында, эң-не будатынган байдалда шын политиканы ажаадып кылып, база чорудуп, ажылыч чоннарын бурунгаар, чартыгы чок болгаш бүзурелди баштап шыдаан. Бистин партиянын политиказы ажылыч чон массаларын үндезин эрге-ажынына дүгжүп турарына олар боттарынын дуржулгазына бүзүрзэн болгаш ынчангаш олар ол политиканы ботандырары дээш улуг эрес-маадырдыг демсезип турган болгаш демсезип турарлар.

Октябрьнын социалист Улуг революциязында чедир бистин партиянын политиказы болза, Россияга социалист эргилдени кылдыр белеткери болгаш ботандырары, хаан өзүн чок кылдыр, помещиктерин болгаш капиталистерин дүжүрери болгаш социализм тургузарда пролетариаттын диктатуразын тургузары турган. Ол болза, дидим

Дүжүт ажаап алышкынынга бүгү тала-биле белеткенир!

Кол кичээнгейни дүжүт ажаалдазынче

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). Барыш-Хемчик районда машина-трактор станциязы (директору эш Огаркин, коллективте парторганизация секретары эш Чавыдак) дүжүт алышкынынга багай белеткенип турар.

МТС-тин механизаторларын септелгеде чүглө 13 кижилер ажалдап турар. Дүжүт алышкынынын эгелээр үези чоокшулап келген, а МТС-тин белеткелери амга чедир-ле шыкпарылбаан. Боду чоруур комбайннар септелгеде 7, «Сталин-6» деп комбайннар 2 септелгеде, оларнын чангызы-даа бо хүнерге чедир белен болбаан.

Бо чугула ажалдык шак ындыг онза хожудаашкында уламчылавышаан турары чүглө удуртулганын кошкаа-биле тайылбырлатынар. Артык кезектери азы септелге материалдары бар черлери кылдынган, а ындыг чугула херекселдери амдыгаа чедир тыптынмаан комбайннар шала септетинген тургулар. Бо айтары МТС-тин директорунга ындыг-

ла бергендик кылдыр сагындыр-тынмай турары шын эвес.

Дүжүт алышкынынга уткуштур 14 чаа комбайннар белеткээр ужурулуг, а ам чүглө 7 кижилер өөрткен аттыг болуп турар. Оларнын кичээлдээр чери-даа, өөредилге программасы-даа чок, септелге мастер-скасында ажалдап турларга херекселдер дажылгап бээринге-ле өйле-жип турарлар. Чамдык «Ленин оруу», «Комсомол 30 чыл ою», «Красный пахарь» ышкыш колхозтар комбайннар курзунга чангыс-даа кижилер чорутпааны буруу.

Районда дүжүт ажаап алышкынынга кол күш болур МТС-те белеткел шак ындыг онза хожудаашкында, график чок ала-чаагаар агамда шилчээн турунда СЭКП райкому болгаш райсовет күсөкүмү кандыг-даа хемчег албайн турары база-ла шын эвес. Амгы кол кичээлени дүжүт алышкынынга белеткелче угландырап, удуртулганы ажал-ишке холбаштырап херек.

Белеткел эки чоруп турар

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районда Жданов аттыг колхозтун шөлдериинде бо чылын тараа амга чаагай үнүп турар. Элбекшилдик дүжүттү чидирип чокка ажаап алырынга колхоз белеткелин хынамчалыг чорудуп турар.

Тараа кестирер 2 машиналар, 4 сортировакалар база 2 триерлер бүрүн септетинген. Бо талазы-биле колхозтун мергежилдик дарганы эш Седенни кызымаан демделгээри чугула. Ол хүлээлгезинде ам 5 чылын улаштыр мактарып келген эш Седен бо аразында элээн каш кижилерни дарганналганын мергежи-

линг база өөрткен. Хүн нормазын үргүлчү 150 хуудан ажыр күсөдип турар дузалакчы дарган эш Долума ол ажалынга ам мастер болган.

Дүжүт ажаап алышкынынга колхозтун өске-даа белеткелдери багай эвес боттанып турар. Ылангыя 12 тергелер бүгү дериглери-биле белен, холдун 50 кадырлары, 100 дыр-бааштар болгаш 120 айырлар сып-татынып кылдынган. Бо ажалдарны организастан удуртууну колхозтун даргазы эш Кызыл-оол, парторганизация секретары эш Тас олар эки хандырып турар.

М. СЕВЕН.

Механизаторлар септелгеде

Дүжүт ажаап алышкынынын өйшаанда болгаш чидирип чокка чорудар чээш Чадаана МТС-тин механизаторлары септелге ажалын чедикшиинг чорудуп турарлар.

МТС бо чылын боду чоруур «С-4» деп 3 комбайннарны, бир принцип комбайнны күрүнеден алган. МТС бодунун эрги комбайннардаан 10-ну септелгеде киирген. Ам 8

комбайннарны эки шынарлыг септел дооскан, арткан 2 комбайннын септелгезин чоокку хүнерде доорз дээш механизаторлар бүгү күжүн салып турарлар. Комбайннар Дондук, Кононов, Булгаков, Х. Очур-оол олар септелгени дүрген болгаш шынарлыг чорударынга мурнакчы болуп турарлар.

Д. СЮРЮН-ООЛ.

Ак сеткилдиг ажалдакчы

Сүт-Хөл районун Алдан-Маадыр сумуда Калинин аттыг колхозтун кежитүүнү комсомолчу Ооржак Нина колхозчу будурлузганын мурнакчыларын бирээзи болуп турар. О. Нина эрткен чазын үрезин арыглаар ажалга бодунун күш-ажылга бердингенин, эрес тудуну-рун көргүскөн. Хүнде 2 тонна тарааны арыглаар тургаш, ол 4 тонна чедир арыглап турган. Часкы та-

рылга эрткен соонда ону сугарылгага киирген. Төрөөн колхозунга күженишкенин ажалдааш, хүнде 2 га тарааны сугарынынын орунуга 3 га чедир сугарып турар.

Комсомолчу О. Нина ам суму Советинин депутата. Чонун мурнууга депутат хүлээлгезин база эки күсөдип турар.

БИСТИН КОРР.

политика турган. Ол долу тинделгели болганы билдингир болгай Чүге? Чүге дээрге, бистин партия-выс чаагай болалдарга үндөйлөш эвес, нийтиледик экономиктиг болгаш политиктиг хөгжүлденин чугула апарган негелдерин барым-далааш, херек кырында болуп турар чүддерин ханы анализинге үндөйлөш, эң улуг төгүлүг сорулгаларны бодунун мурнунга салган.

Партиянын ол политиказы ажал-чын аңгынын, ажалчы чон массаларнын бүрүн деткименин алган, чүге дээрге, капитализмин чок кылбайн тургаш качыгдал түргөдөлдөн болгаш карангы будулуучу чоруктан адырлып алырынын оон өске аргазы чок деп чүвени боттарын дуржулганын мердеп билген ажалчы чон массаларнын үндөин эрге-ажыны ол харычлап турган.

Октябрь революциянын тийлээнин болгаш эрге-чагырганы алганын сөөдүндө Коммунистг партия Россияга социалистг нийтиледик тургузар, социализмин тургузар деп оон-даа аажок улуг сорулганы бодунун мурнунга салган. Ол болза, оон-даа артык дидим херек турган. ыпчанга ол база-ла боттандырган.

Чүге? Чүге дээрге, чаа, социалистг экономиканы тургузарынча болгаш быжылгаарынча, чуртту индустриализаастарынча болгаш көдээ ажал-чгычын коллективизаастарынча, социалистг нийтиледик тургузарынча буртунаар чоруунун соксатынас күш-биле негеп турган чуртту нийтилед хөгжүлденин объективтиг хоолдуларынча партия даянып турган.

Партиянын ол политиказын бистин улус, совет чуртту ажалчынарны болгаш тараачынары база изи-биле деткенин, чүге дээрге, ындыг политика караангыш шын политика турган, чүглө чуртту индустри-

лизаастарын болгаш көдээ ажал-чгычын коллективизаастарын боттандырып тургаш совет чуртту камгаарынча чоруун камгаллап, быжылгап, улустун материалдыг чаагай байдалын болгаш культуралыг деннелин бедидип, капитализмин көзүдө чок кылып болуп деп чүвени олар мердеп билгенер.

Партия совет улуска ажал-чорудуларын эртемниг программанын берип турар, ону чедип алырынын сорулганын болгаш аргаларын айтып берип турар, ажалдарыннын шын шугумун төлөвилеп турар. Партиянын ажалдап кылганы социализмден коммунизмге чорту шилчиринин политиказын совет улус буруну-биле деткип турар, коммунистг тургузушкунун төгүлүг сорулгаларын боттандырыныга совет улус бодунун бүгү чогаалкчы күштерин берип турар.

Бешки беш чыл планында ажал-чорудуларыннын бүгү адырларынча политиказын, ажал-чгыч, культура талазы-биле совет улустун кол сорулгалары СЭКП-нин XIX съездинин шийтпирлеринде тодаратынган.

Чуртту иштинге бодунун политиказын талазы-биле Коммунистг партия болгаш Совет чазак ажал-чын аңгы-биле колхозчу тараачынарын эвилелин, ССРЭ-нин улустарын найралын моон сонгаар-даа бүгү хемчеглер-биле быжылгаарын, социалистг Төрөөн чуртту улам чекетелишкенин, оң экономиктиг күчү шылдыл болгаш культуразын хандыраын, чонун чаагай чоруунун дугайында, ажалчынарын, колхозчуларын, интеллигенциянын, бүгү совет кижилерин материалдыг болгаш культуралыг херекелдерин долу хандыраын дугайында кошкак чок сагыш салыры, Совет Эвилелинин идеккейлиг камгалалын быжылгаарын барым-

Кызылдын септелге-механик заводуун тудуунда эш Т. Г. Черенов ажалга 10 кижини өөрткен болгаш боду ажал нормазын 200 хуу күсөдип турар.

Чурукта: тудугжулар бригаданын чуртталга бажынын тудуп турары. Мурнуу талазынын оң талазында бригадир Т. Г. Черенов. Чуруу С. Феоктистовтуу.

Планны хуусаа бетинде күсөдир дээш

Өвүр районун Саглы сумуда «Кызыл тул» колхозтун тудуг бригаданын кежигүнери чылдын баштайгы чартында улуг чедикши-нерни чедип алган.

Чылдын тудуг планында 17 чуртталга бажынары тудар дээр болза, 13 бажынарын, 2 мал кажааларын доозуп ажылгалга киирген. Чуртталга бажынарында аңгыда, будурулге болгаш культура-амырлардын удугуларын, автомашинанын гаражын, уруглар яслин тудуп доорз четкен, база пландан дашкаар 3 өрөөл контораны, эмнелге бажынын

тудар деп хүлээлгени бригаданын кежигүнери алган.

Бригаданын чедикшини болза, күш-ажылды шын организастанында болгаш кижилер бүрүзү күш-ажылды сагылга-чурумун шынгы сагыш турарында болуп. Ам үеде бригадада 92 кижилер, 22 аъттар, 4 терге быжылгатынган. Оларнын иштинде ажал нормазын 100—150 хуу күсөдип турар Дагыш, Шири ышкыш мурнакчылар бар. Чылдын тудуг планын хуусаазынын бетинде чугаажок күсөдип шыдаар.

Т. САРЫГ-ООЛ.

Тудугнун темпизин дүргөдөдир

Колхозчу суурларнын чаагайжыдылганын дүргөдөдир деп айтырып партия болгаш совет органнарнын кичээлгенин төүндө туруп турар. Колхозчуларнын материалдыг болгаш культуралыг амырлар чуртталганын хандырап талазы-биле совет чазак канчаар-даа аажок улуг дузаламчыларны чыл бурдуе берип турар.

Барыш-Хемчик районун Кызыл-Тайгада «Победа» колхоз районда база бир улуг ажал-агылгы колхозтарнын бирээзи болуп турар. Ында колхозчу суурну чаагайжыдарын перспективалары бар болгаш ол тургустуулар-даа турар.

Бо чылдын тудуг планында көрдүнгени болза, чуртталганын 20 бажынары, хлеб быжырап чер, уруглар яслин, мал кажаалары болгаш өске-даа тудуларын тудуп тургузары болуп турар.

Ындыг-даа болза, колхоз баштаар чери (даргазы эш Рымор) тудуг планын күсөдирин дүргөдөдир, олче бүгү күштү мобилизаастарын кончүг чепсез чоруктары тодаргай. Ол ышкы суму Совети суурну чаагайжыдарынча, ылангыя школа болгаш өске-даа тудуларын септелгезинче сагыш салбайн, хуу ажал-агылдарны олче мобилиза-

таар хемчеглерни албайн турарын манаа демделгээри чугула.

Бо чылдын тудуг планын күсөдиринин чартык чылы эрткен, ыччаарга «Победа» колхозтун тудуг планы ам-даа орту бозин четпейн турар чорук тудугнун чыл планын күсөдирин барып болурунун херичизи болуп турар. Тудугжуларнын иштинде чүглө ады даянзылганын боордан башка ажалга үнмес, прогук кылыр Санчат, Маадыр-оол, Шорлаан, Сүүр-оол, Ужаан ышкыштар бар болуп турар.

Тудуг ажалында күш-ажылдын будурукчулугун бедитпес, сагылга-чуруму сагывыс чоруктар-биле демиселди бригадир эш Сюрюн чепсез чорудуп турар. Оон-биле кады тудугга быжылгаан кижилерни өске ажалдарже чартыктырап чоруктарын колхоз баштаар чери болдуруп турар. Бо чоруктар тудуг планын күсөдиринге шаптыктаашкынын болдуруп турар.

Ам сорулга болза, тудуг бригадаларын кызымаккай, ажал-агылгы кижилер-биле четчелээр, тайгада тудуг ыжын сөөртүр тудугнун темпизин дүргөдөдир хемчеглерин доорз аап, тудуг ажалынча улуг күш салыры болур.

А. АКАРА.

Редакцияга ЧАГААЛАР

ОПТУГ КАЖАР ООР АРГА

Балгазында тубсанаторийнин эргелекчи эш Вайнштейнни кабинетте. Эжик халырт дээр сөөлүндө чолаачы Михаил Брюханов кирип келген.

— Ам дедир чоруурда чүглө 11 кижилер херек, оон башка машина дугую шыдашпас-тыр, оон хөй кижилер черле албас мен.

— Ие, ие шын-дыр, ыччаар кылыр бис деп эргелекчи Вайнштейн кончүг ээлдээ-биле чөпшээрешкен.

Бо чылдын июнь 18-тин хүнү. Эмнедир хуусаазы төнгөн кижилер санаторийге элээн хөй турган. Ындыг болза-даа, чолаачы Брюхановтун «айтышкынын» өзугаар үндүр бижен он бир кижилер оон 21—81 дугаарлыг автобус машиназынга олурупканнар.

Автобус чогуур шагында санаторийден үнүпкеш, Кызыл хоорайже углай чорупкан. Чолаачы эргелекчи-

нин дыннангырынга өөрөөн-даа ышкып элээн хөөрөп хап олурган.

Балгазын суурну эрткеш, Калбак-Хадны таварты чоруп орда-ла ышкыштар арзындан кижилер туруп келгеш автобустун бажын доза кылаштарга-ла чолаачы кандыг-даа дедирленишкни чокка оларны олурткаш, кижилер бүрүздөн 25 рубльди ап чоран. Машина дыка ыраваанда пассажирлерин саны 19 кижилер чеккен. Орук ара олурганнар болза, Чаа-Хөл районундан келген Кыргыз, Кендерге чурттуг Шериг-оол, Кызыл чурттуг Нетр Николаевич Потапов болгаш өскелер-даа.

Күрүненин машиназын хуузунун херээнге ажалдап турар чолаачы Брюхановтун бо чоруун оптуг кажар оор арга дээрден өске чүү дээр боор ону.

Т. ДАДАР-ООЛ.

Бижик өөредилгези—ниипинин херээ

Бижик билбес болгаш бижикти биле билер чоруктуу узуткаар ажал Тес-Хем районда кончүг багай тургустунган. Эрткен чылдын дугузунда бүгү районда чүглө 21 кижилерни бижикке өөрткен. Бо чылдын 6 айлары эртип, ам чеди дугаар айны орту кирип турбуже бо айтырыгы ажалчы чоннар депутаттарынын район Советинин күсөкүмүнга-даа, чангыс-даа суму Советинин сессияларынга чугалажып көрбөөн. Оон ужурундан Ленин аттыг, Сталин аттыг, Калинин аттыг, Молотов аттыг колхозтарда бижик бөлүмнери бо чылдын эгезинден бээр мынчага че-

дир чангыс-даа катап кичээлдөөн. Чонну бижик билгилг болдура-рынча бистин Коммунистг партия-выс болгаш Совет чазасаа улуг кичээлгени салып, оон херээнге чаргыдаары-биле чыл бурдуе дыкка хөй ала-хөргөнгин үндүрүп берип турар. Ол хире улуг дузаламчыны ажалдап, чонун бижик өөредилгезин удуртурунча Тес-Хем районун партия, совет болгаш комсомол организацталары сагыш салбайн турарын үстүндө барымдаалар херечилеп турар.

С. МАСКЫР.

ШОЧАЛЫГ ЯСЛИ

Чөөн-Хемчик районун Шемиде «Большевик» көдээ ажал-агыл артели 1953 чылдын апрельде 4 өрөөл уруглар яслиннин тудуун кыска хуусаада тудуп дооскан. Яслинин иштики дерин: оруннар, столдар, сандалар болгаш өске-даа үүрмек эт-херекселдери четчелээр.

Часкы тарылга үезинде яслини ажиткыш, ачаа 20 хире уругларны чыгган. Оон сөөлүндө ол ажалды боттуп удуртулга-биле хандырабындын ясли 6—7 хонгаш-ла хандынган, ам бо хүнге чедир-ле шоочалап каан тура чайлаан.

Колхоз даргазы эш Лундуп, партия эге организацталарнын секретары эш Мартан-оол олар колхозтун яслин ажалдадырынын хемчезин албайн турар. Уруглар яслиннин чогундан дыкка хөй чаш уруглар-лыг иелер колхоз будурлузгенинде ажалдавайн турарлар. Ам ажалдык чайгы сезону сизген кезилдее, тарба ажаалдазы келген төлөөде, уруглар яслин ажалдагы киирип, колхозчу иелерни колхоз будурлузгенин хандытса чогуур.

Х. АРАКЧАА.

«ШЫННЫЧ» МАТЕРИАЛДАРЫНЫЧ ИЗИ-БИЛЕ

«Горпунун багай удуртуп турарында»

1953 чылдын майнын 22-де үнгөн № 98 «Шын» солунга парламенттин «Горпунун багай удуртуп турарында» деп эгелиг чүглө Кызылда № 4 столоваянын ажалында четпестерни шүгүмчүлөөн.

ХоорХНЭ-нин хыналдазындан ол столоваянын ажалында четпестернин бары шын болган.

Солунун шүгүмчүлөдиг материалын столовая ажалдакчыларнын хуралынга чугаалашкан. Ажалынга

ээ-харыс салга чоктанып турганы дээш чем дажыкчызы Лыковага администрация талазы-биле хемчег көргүскөн болгаш ол ажалдан ону хостааш, өске ажалчы шилчипкен. Столоваянын ажалын экижидеринге угланган өске-даа хемчеглерни алганын соонда четпестер узуткатынын турар деп «Шын» солунун редакциязынга хоорХНЭ-нин будурлу-ге килдизинин эргелекчизи эш Лебедев дыннаткан.

ларнын үр үеде кады кожа турары болгаш тайбын чарыгы болдуруп болур, улустар аразынын бүгү-ле маргылдаалыг болгаш шийтпирленинмен айтырыларын тайбын арга-биле шийтпирлээри болдунар болгаш эргежок чугула деп бистин партия болгаш Совет чазак санап турарлар.

III.

Партия бодунун политиказын миллион-миллион күш-ажылчы кижилерин идеккейлиг ажал-чорудулазынга даянып алгаш боттандырып турар. Ол бодунун күжүн ажалчы чоннарнын калбак массалары-биле өзүп турар харылаазындан ап турар. Бодунун шийтпирлеринин болгаш директиваларынын шын ол бот-шүгүмчүлөдиг, ылангыя адаандан шүгүмчүлөдиг бүгү тала-биле хөгжүлдериңе үндөйлөш дидир амырдалга, массалар ортузунга хынап турар. Бистин партиянын удуртулга болдунар чуруму болза, кезээде шимчээшкенин бажынга чоруур, болушкундардан чыгып калбас, башкарыкчы, удур-гукчу күштүн туружун бодунга хандырап болгаш оон-биле кады бурун-гаар эрте маннапас, массадан чарылбас, партиянын политиктиг айтышкынарыннын шынны массага бүүрөдип тургаш, массаларны партиянын лозунгузун болгаш директиваларын хүлээп алырынга чедир деп ленинизмин билдингир принци-би болур.

Бистин партиявыс бодунун политиказын улустун мердеп билеп турар чүдүн илередип, чүге дээрге, политиказын массалар амырдалга боттандырап деп чүвени ол барым-даалап турар. Боттуп болдунар чүдүлдерден адырылбас болгаш улус массаларга изи-биле деткидип турар чүглө ындыг политика шын

казынын күжү болгаш оон боттаныкчы чоруу чүдөл дие, партиянын политиказын бодунун хууда, кара-чангыш шын политиказы деп санап турар болгаш ону амырдалга чорудары бодунун үндөин херээ кылдыр санап турар массаларнын, бүгү совет улустун чогаалкчы идеккейинге даянып турарында болур.

Ажалчы чоннарнын үндөин эрге-ажынын харычлап турар политика болур Коммунистг партиянын болгаш Совет күрүненин иштики, даштыкы политиказын совет улус буруну-биле деткип турар. Социалистг хоолуну быжылгаарынча, ажалчы чоннарнын материалдыг чаагай байдалын улам көдөрүнеринче, күрүнени моон сонгаар-даа быжылгаарынча болгаш социалистг ажал-агынын бүгү хемчег-биле хөгжүлдеринге угланган Совет күрүненин бүгү хемчеглерин ол чангыс эп-сеткилдиг деткип турар. Импералистг күрүнелерин агрессии үүлгеденин түн-нелинде тургустунган улустар аразынын дүшкүрүлүг байдалын чым-чадир сорулгалык Совет күрүненин даштыкы политиказын совет улус буруну-биле деткип турар.

Ажалчы чон массаларнын талазындан бистин партиявыска ындыг бедик идегели, Коммунистг партия мөлчүкчү тургузуга эптешпес болгаш улуска туюлунга чедир бердинген, өзүлүг марксисчи, революсучу партия болуп турарында. Партия ажалчы массаларнын эң-не ханы кезээден, революсучуг ажалчынын аңгынын иштинден үнгөн, улус-биле кезээде үзүлбөс харылаазыг, ажалчы чоннарнын амырдалчы эрге-ажы дээш дидим болгаш маадырлыг демисежил турган болгаш демисежил турар. Ынчанга улус партияга ыччаар бүүрөп турар болгаш оон соондан чайгылыш чок чоруп срап. Бистин партиявыстын күчүзү-

нүн, күжүнүн болгаш тийлетирбенин кол үнер дөзү улус-биле сырый катышканында.

Бодунун политиктиг сорулгаларын боттандыраын партия бодунун организаастыг ажалы-биле хандырып турар. Партиянын организаастыг ажалынын деннелин партиянын литиктиг шугумунун негелдеринге чедир бедидери болза, партиянын политиказын боттандыраынын негелдеринин бирээзи болур. XIX съездинде бадылаан партиянын уста-вы партиянын организаастыг чепсез болбаазырангайжыдарын хандырып турар, коммунистг тургузушкунун сорулгаларын боттандыраыныга партия хүрээленинин дайныч аргазын бедидип турар.

Коммунистг партия улустун ортузунда маргылдаа чок авторитетти болгаш ажалчы чон массаларнын дидим, чайгылыш чок болгаш хандыр көөр баштыкчызы, нийтиледик коммунистг чартыкызынын удур-тукчу күжү кылдыр нийтинин көдүрүшкүнүн чаалап алган.

Бистин чуртта ийи улуг күштер— улус-биле коммунизм чангыс кылдыр катыжа берген. Коммунистг партиянын мерген угаанын политиказы миллион-миллион совет кижилерин амырдалынын херээ аларган. Бистин чуртувус чылдын-на каасталып, байып турзун дээш, ам-даа күчүлүг болгаш күштүг болуун дээш, совет кижилер бүрүнүн амырдалы улам экижизин дээш, долу коммунистг нийтиледик тургузар дугайында марксизм-ленинизмнин улуг өөрдөни херек кырынга боттанып дээш совет кижилер, ССРЭ-нин бүгү улустары төрөөн Коммунистг партиянын удуртулганы-биле найралдыг болгаш күженишкенин демисежил турарлар.

А. НАБАТЧИКОВ.

